

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Idem Archiepiscopo (a) Mediolanensi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
Cardinali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

fortem teneantur computare. Hi autem, qui eas obligaverint, a servitio, in quo vobis pro Advocatis tenebantur, interim sint immunes. Ubi agitur de Advocatis Ecclesiarum, qui sunt quasi beneficiarii, & feudatarii ipsarum, ut dicemus in titulo de iure patron. Ex eadem ergo ratione, ex qua domini feudorum percipiunt fructus rerum feudalium, dum pignori subjecte sunt, quia videlicet vassalli interim debita obsequia non præstant; ex eadem ratione Advocati Ecclesiarum, qui advocatias Ecclesiarum ipsi pignori obligarunt, quia servitia ipsa non impendunt, fructus non percipiunt; immo Ecclesia eos lucratur, nec tenetur in fortem imputare, ex præfati textu. Hucusque tradita procedunt, nisi ex conjecturis appareat hoc genus contractus in fraudem usurarum initum fuisse, & ab inope vassallo extortum foverandi animo, quod ex modicitate pecuniæ, & lesione, & quantitate fructuum rei feudalis, ex egestate, & inopia debitoris, aliisque rerum, & per-

sonarum circumstantiis iudex arbitrabitur, argumento legis Nesevinius, ff. de negot. gestis, l. 3. §. ejusdem, ff. de testibus, docuit Leothardus de usuris, q. 14. num. 26.

Hæc tamen tradita sunt pro expositione præfati textus, & textus in d. cap. 8. de usuris: alia verò ratio est textus in cap. 1. de usuris; in eo enim agitur de beneficio, id est, de feudo injustè à laico vassallo detento: in qua specie cum Ecclesia illud recuperare non posset, idè si vassallus tale feudum pignori Ecclesiæ obligaverit, potest Ecclesia fructus percipere, nec tenetur in fortem imputare, quia Ecclesia tunc nihil alienum recipit, quod imputare, aut restituere teneatur; sed potius suum ab alio injustè detentum: docuit Arias de Mesa lib. 3. var. cap. 46. num. 34. ubi rectè observat, quod etiam in eo casu vassallus obsequia præstet, adhuc Ecclesia potest fructus retinere, nec tenetur eos in fortem imputare, quia eos ut proprios, non ut alienos recipit.

5.
Exponitur
cap. 1. de
usuris.

CAPUT II.

Idem Archiepiscopo (a) Mediolanensi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

EX parte tua nostro est Apostolatui reseratum, quod sæpius dubitasti, utrum cum contingit (b) vassallum tuum decedere, & ad te feudum ipsum redire, feudum ejus alii liceat tibi dare; quamvis (c) juramento tenearis adstrictus, non infeudare de novo, Romano Pontifice inconsulto. Ad hæc si vassallum tuum feudum (d) alienare contingat, an ipsius filium, vel consanguineum consortem ejusdem feudi de ipso valeas (e) investire. Alia quoque tua dubitatio continebat, ut cum feudum alienatum repereris, quod per te facile recuperare non potes, utrum possis alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per Ecclesiam recognoscat. Nos igitur super his de mente tua scrupulum volentes dubitationis auferre, præf. tibi in quart. si quando præfati casus emerferint, in primo feudum decedentis liberè, si videris expedire, concedas: ac in secundo filium, vel consanguineum alienantis investies: in tertio feudum alienatum ei poteris licenter concedere, per quem ipsum Ecclesia valeat rehabere.

NOTÆ.

- (a) Mediolanensi.] Ita etiam habetur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. De Mediolanensi Ecclesia nonnulla notavi in cap. cum adeo 17. de rescriptis.
- (b) Vassallum.] Circa voces senioris, vassi, & vassalli in jure feudorum passim occurrentes sciendum est, quod qui beneficii feudalis auctor est, cuique clientes subsunt, & dominium directum retinet, dominus dicitur, & senior, ut probat Hothomanus disput. de feud. cap. 3. Gibalinus dicto lib. 4. de usuris, cap. 3. art. 2. Vassus dicitur, qui beneficii feudali obstrictus est, lib. 4. legum Franc. cap. 68. ibi: Vassini nostri, vassi Episcoporum. Et lib. 4. capit. 75. ibi: De vassis dominicis, qui adhuc intracassam serviunt, & tandem beneficium habere nascuntur, statutum est, ut cum quinque ex his cum Imperatore domi remanserint, vassallos suos cætos secum non retineat, sed cum Comite, cuius pagenis est, ire permittat. Inter vassallos autem, & vassallos ea datur differentia, quod vassi dicuntur, qui feudum acceperunt ab Imperatore, vel Rege, ut Duces, & Comites; vassalli verò, qui ab ipsis feudum acceperunt, licet postea vassi pro vassal-

lis, & è contra accipi cæperint, ut probat Hothomanus de verb. feudal. verbo Vassallus, Joannes Voslius de virtut. serm. lib. 1. cap. 7. & lib. 3. cap. 54. & lib. 11. cap. 19. Lindembrogius in Glossario, verbo Vassallus, doctè & fuse Gibalinus dicto cap. 3. artic. 2. num. 7.

(c) Juramento.] De hoc iurejurando tempore consecrationis ab Episcopo præfinito nonnulla notavi in cap. 7. de rebus Eccles.

(d) Alienare.] Et per consequens illud amittat, ex constitutionibus enim Lotharii III. & Friderici I. feudum alienari non potest invito Domino, alioquin irrita est venditio, feudumque committitur. Guntherus lib. 8. Liguri.

Si quis habens feudum, pretio seu vendere totum,

Seu pro parte velit, Domini que licentia desit,

Seu dare, seu vadio supponere cogitur, illud

Qui dedit amittet, non qui suscipit habebit;

Et paulò post:

Hac magnus fieri vetuit Lotharius, at nos

Facta retrahari volumus, facienda cavere.

Nec etiam potest donari pie cause, nisi ex consensu Domini. Auctor Anonymus vitæ Burchardi Comitis, ibi: Deprecatus est itaque eum, quatenus

Gg
willam.

villam, quam de ejus beneficio tenebat, qua Litus appellatur, Ecclesia Fossatensi daret, ita ut etiam pradium sua possessionis, quod Ajyveum dicitur spontanea voluntate simul tribueret. Postea tamen cum feuda desciverint à sui natura, & patrimonii jure haberentur, cœperunt alienari soluto laudemio pristino domino, ut post feudistas docuerunt Gibalinus dicto cap. 3. art. 6. Hothomanus de feudis, cap. 34. Duarenus in consuet. feud. cap. 13. Alteserra de feud. cap. 15. per totum.

4. (e) Investire.] Investitura est cessio solennis feudi per hastam, vel vexillum, aliudve symbolum, quo dominus obligatur feudum alteri tradere, quem in vassallum habere vult. Vox barbara est, apud varias nationes usitata, ut post feudistas probant Gibalinus dicto cap. 3. artic. 8. per totum. Boslius dicto lib. 3. cap. 16. Lindembrogus verbo Investire. Et quia plerumque res absentes in feudum concedebantur, & per symbolum possessio tradebatur, ipsa traditio investitura dicebatur. De variis traditionum symbolis egi in cap. 2. de consuet.

COMMENTARIUM.

5. **Conclusio:** Prælati qui juravit non infeudare res Ecclesie, potest res jam infeudatas finito feudo iterum ex justa causa infeudare. Non extat ab specie alia similis decisio in jure. Illustrant tamen eam assertionem ultra congestos in præsentia à Balboa axiom. 21. Balboa in cap. ad aures, de prescript. num. 75. Solorzanus lib. 3. politic. cap. 32. Scortia in select. epit. 97. theorem 239. Fachineus lib. 7. controu. cap. 71. Petrus Gregorius lib. 7. syntagm. cap. 6. Gibalinus lib. 4. de usuris, art. 3. Vela tom. 1. dissert. 15.

6. **Impugnatur tradita assertio.** Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Prælati Ecclesiarum res ipsius Ecclesie in feudum dare nequeunt, ex Decreto Urbani II. relato sub titulo Episcopo, vel Abbate, in verbis feudorum, ibi: *Item si Episcopus, vel Abbas, vel dominus plebis feudum dederit de rebus Ecclesiarum, quæ eis subjectæ sunt, & tituli vocantur, nullum habere vigorem, secundum hoc, quod constitutum est à Papa Urbano in sancta Synodo, hoc est illud, quod post ejus decretum fuerit, quod autem ante datum fuerit, firmiter permanere debet.* Sed temporalis alienatio jus, seu naturam rei non mutat, l. nemo 164. §. temporaria. ff. de reg. jur. Igitur in præsentia specie Archiepiscopus Mediolanensis, qui propter jus commune, & juramentum à se tempore consecrationis præstitum res Ecclesie in feudum dare nequit, nec jam in feudum concessas iterum finito feudo poterit infeudare. Augetur hæc difficultas ab specie ex eo, nam decimas in feudum datas Episcopus iterum infeudare non potest, quia prohibitus est decimas laicis in feudum dare, cap. prohibemus, cap. quamvis, de decimis, cap. ad Apostolica, de his que fiunt à Prælat. lib. 3. var. cap. 16. num. 5. Fachineus lib. 7. controu. cap. 72. Balboa in d. cap. ad aures, num. 24. Igitur idem dicendum est in aliis rebus Ecclesie in feudum dare consuetis.

7. **Feudi etymon & origo.** Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsentis assertio, pro cujus expositione sciendum est, feudum à fide nominari nonnullos voluisse, cum feudistico Oberto lib. 2. feudor. tit. 3. §. 2. Ve-

rùm potius fidelium, aut fidelitium dici debuerat. Cujacius ibi refert à quibusdam dictum fuisse feudum à fœdere, quasi fœdum. Verum nec Latina hæc vox est, neque à Latinis derivata, sed à Germanis, & Francis, à quibus feudum derivatum est à voce feida, quæ bellum. & inimicitias privatas significat, seu publicas, ut probat Vossius de viuis sermon. lib. 2. cap. 6. & constat ex legibus Longobardorum, tit. 30. ubi legitur: *Uti feida, quod est inimicitia, post acceptam compositionem postponatur.* Et tit. 58. ibi: *Propter feidam deponendam.* Et lib. 1. tit. de homicid. liberi hominis, ibi: *Qua sita ejus, quod fœmineo sexu esse probantur, non possunt feidam levare.* In legibus Francorum lib. 4. tit. 49. ibi: *Ubiunque culpa contigerit, unde feida crelere potest.* Inde quoque diffidare, est bellum indicare, seu inimicitias denunciare, cap. 1. in fine, de homicid. in 6. Verrucius in Glossario, verbo Diffidare. Cum igitur clientelæ iuræ instituerentur, ut quisque suos quasi devotos ad suas feidas, & contentiones persequendas paratos haberet, feuda dicta sunt, ut notarunt David Argente in select. tit. de feud. cap. 1. Antonius de Bellis eod. tit. in princ. Gibalinus lib. 4. de usuris, cap. 3. art. 2. n. 4. & male confundi feudum, cum fœdere, & fœdo, notavit Bosquetus ad Innocentium III. lib. 1. epist. 5. Quamvis autem feudum sit jus illud, quod vassallo à domino in suis rebus conceditur cum obligatione fidei, & obsequii militaris, unde sæpius dicitur feudum inesse prædiis, & in illis constitui; obtinuit tamen usus, ut non modò contractus, quo feudum constituitur, verum ipsa quoque prædia, in quibus constituitur, feuda dicantur. Unde passim legitur, feudum mutari, alienari, oppignorari. Nec iste modus loquendi insolitus est, nam servitutes, census, & jura prædiorum appellat prædia Celsus in l. quid aliud §. ff. de verb. sign. sic etiam agros militibus fruendos datos beneficia vocat Cicero §. in Verrem. Metellus litteras ad Sicilia civitates misit, per quas hortatur, & rogat, ut arent, & serant in beneficium populi Romani; & tamen certum est, aliud esse beneficium, aliud materiam beneficii. Appellatur etiam feudum beneficium, lib. 2. feud. tit. 52. & lib. 1. capitul. cap. 132. & lib. 3. cap. 5. n. 20. Hinc beneficiare, pro infeudare, vel feudum alicui tribuere. Sigebertus in ebron. ann. 1007. ibi: *Imperator seditione suorum coactus Valentianus Balduino Comiti beneficiaavit, ut sibi contra motus suorum auxilio esset.* Nec hic loquendi mos abhorret à Romano; qui enim aliquid dono populi Romani, aut Imperatoris benevola voluntate acceptant, & beneficium accepisse, & beneficiarii dicebantur. Unde Cæsar lib. 2. de jure civili, scribit, se nullam partem belli in Hispania voluisse relinquere, quod magna esse Pompeii beneficia, & magnas clientelas in citeriori provincia sciebat. Cicero lib. 2. de lege agraria, sic: *Unusquisque studio, & suffragio suo viam sibi ad beneficium impetrandum munire possit.* An verò beneficia Ecclesiastica ab his beneficiis dicta sint, ut voluit Cujacius lib. 3. feud. tit. 1. notavi in c. 1. de præb.

8. **De feudorum origine.** Secundò sciendum est, circa feudorum originem varias esse DD. sententias. Cujacius in præf. ad lib. 1. de feud. à veteri Romano jure re- rum ori- da deduci; siquidem Oberto ipse lib. 2. feudor. tit. 1. fatetur, jus feudorum totum mansisse ex consuetudine, nihilque commune habere cum jure Romano; nec enim feuda repeti possunt à Clientelæ Romanorum: nam jura illa patrono- rum,

rum, & clientum erant merè personalia, nec in his intercedebat aliqua datio prædiorum, sed nuda erogatio sportularum, & annonarum. Jus verò feudorum in rebus tantum soli consistit, si à prædiis assignatis veteranis, de quibus in *l. in agris 22. ff. de acquir. domin.* feuda repetantur; non rectè, siquidem prædia illa limitanea erant, & in dominium veteranorum perpetuo transibant; feuda verò temporaria erant, nec eorum dominium in vassallum transfertur. Alii à legibus Longobardorum feuda repetunt, sed perperam, cum Gerardus feudorum primus Interpretes, natione Longobardus, jus feudorum antiquissimum esse testetur. Et planè commentitium est, quod nonnulli ajunt, Longobardos occupatà Italiæ parte agros ducibus, & militibus divisisse sub iis conditionibus, quæ redactæ sunt in libris feudorum: nam in Longobardorum legibus, si demas quas addidit Carolus, alique Franci & Germani Principes, nihil de feudis palam cautum reperitur: & occupatà Italiâ per Longobardos non alia legitur ratio instituta, quàm quæ fuerat sub Gothis, nimirum tertia prædiorum erepta veteri possessori, vel tertiæ frugum vectigal indictum. Paulus Diaconus de *gestis Longob. cap. 18. ibi: His diebus multi Nobilium Romanorum ob cupiditatem interfecti sunt; reliqui verò per hostes divisi, ut tertiam partem suarum frugum Longobardis persolverent, tributa ii efficiuntur.* At de feudis alium silentium apud eos; unde audiendi non sunt Duarenus in *comment. adversus feudum, cap. 3. Hothomanus de feud. cap. 1. Fachineus lib. 7. contror. cap. 1. Gibalinus de usuris lib. 4. artic. 1.* qui ex jure Longobardorum feudorum initium repetunt. Nec feliciter Budeus in *l. 2. ff. de orig. jur. Zalius in epit. feud. t. p.* originem referunt ad clientelas, quæ inter populi Romani Duces, & gentes illis subactas instituebantur, quos refellit Gibalinus *dicto cap. 1.* Rectius ergo originem feudorum repetat à moribus Francorum; Franci enim rerum potiti in Gallia prædia diviserunt ducibus, & militibus beneficiario jure, sub lege fidei, & servitii, priusquam Longobardi Italiam attingissent: hoc jure Aureliano Duci Milidunensi pagum beneficii nomine datum à Clodoveo refert Aymonius *lib. 1. histor. cap. 14.* his verbis: [Unde cum Clodoveus Regnum suum usque Sequanam, atque postmodum usque Ligerim fluvios ampliasset, Milidanum castrum eidem Aureliano cum totius Ducatu regionis jure beneficii concessit.] Unde jam ab illius regni cunabulis passim celebrantur Regis leudes, sive leodes, id est fideles, qui à Rege prædia tenebant sub lege fidei, & servitii. Gregorius Turon. *lib. 2. histor. Franc. cap. 1* ibi: *Sed & ille muneribus placatus, à leodibus suis defensus est, & in regnum stabilitus.* Aymonius *lib. 3. cap. 81.* ibi: *Fuit autem Guntranus leudis suis benevolus, gentibus externis pacatus.* Et ut feuda manarunt ex moribus Galliarum, ex eis etiam secutæ sunt feudorum leges, veluti lex commissi ob feloniam, etiam olim in Gallia moribus, & proprio jure, quod jus Cismontanum appellat Joannes Saresbar. *epist. 89. ad Alex. III.* ibi: *Unde ut asserbat illustris Blesensium Comes Theobaldus, Princeps quidem justitia amator, & juris Cismontanum peritissimus, ad quem Episcopus Wintoniensis liberorum causam transtulerat, eo quod ad ipsum res illi à jure feudi pertinebat, accitis potioribus Episcopis Galliarum, consilio eorum, alicorumque sapientium*
D.D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars I.*

causâ cognitiâ, patre defuncto eos legitimos agnovit heredes. Cujus consuetudinis Gallicanæ in feudis recepta mentio fit in *cap. dilecti, de arbitris, cap. caterum, de judiciis:* probat latè hanc sententiam Altessera de *feud. cap. 1. per totum.* Auctores etiam librorum feudisticorum diversos faciunt Duarenus, Hothomanus, & Fachineus ubi proximè. Primi & quidem libri Gerardum Nigrum, secundi, & tertii Obertum de Otto, auctores ipsorum laudant, qui fuerunt Consules Mediolanenses imperante Friderico I. Frisingensis *lib. 2. de gestis Frider. cap. 12.* Sed rectius ipse Hothomanus existimat, primum librum non unius auctoris opus esse, sed rapsodiam jam ex variorum auctorum scriptis suffarcatam; quod probat ex perpetua ferè singularum paginarum inter se pugna, & discrepantia; deinde ex inepta eorundem præceptorum iisdem verbis iteratione; quod idem dicendum est de secundo libro, ipsumque farraginem esse juris feudistici asserit. Quantæ tamen auctoritatis sint libri illi, examinat Fachineus *lib. 7. contror. cap. 2.* Rectè autem monet Cujacius ibi, in his libris contineri mores & jus, quod gentes libenter servant, nisi cum earum juri proprio aliquid contrarium statuitur.

Secundò sciendum est, quæ res in feudum dari possint? Et regula generalis concipienda est, in omnibus rebus immobilibus, in quibus ususfructus constitui potest retentâ proprietate penes dominum, in eisdem feudum constitui posse. Cujacius *lib. 2. feud. tit. 1.* Hothomanus de *feud. cap. 14.* Deinde in his rebus, quæ licet immobiles non sint, immobilium jure gaudent, ut Imperia, Magistratus, jura, pensiones pecuniaria, feudum constitui potest, ut probat latè Gibalinus de *usuris lib. 4. cap. 3. per totum, art. 4.* in rebus verò mobilibus feudum constitui non poterat, ut probat Hothomanus *lib. 2. feud. tit. 1. & dicto cap. 14.* hodie tamen cum jam natura feudorum mutata sit, & perpetuo jure constituantur, etiam in rebus mobilibus & pecunia possunt constitui: illud tamen semper exigitur, ut res quæ in feudum datur, alienabilis sit, aliàs enim si alienari non possit, neque in feudum dari valerit. Ejusmodi verò sunt res litigiosæ, *l. 2. §. ult. C. de litig. fundus dotalis, l. 1. §. per tot. ff. de fund. dotal. bona filii adventitia, l. 1. C. de bonis matern. res fideicommissariæ restitutioni obnoxie, l. ult. §. sed quia, C. commun. de legat. res communes, cum divisio postulata est, l. 1. C. commun. divid. tandem omnes res, quæ sive à lege, sive à testatore, sive pactione contrahentium alienari prohibentur, *l. ult. C. de rebus alien.* Unde cum res Ecclesiæ alienari prohibeantur absque justa causa, & certa solennitate, ut probavi in *cap. nulli §. de rebus Eccles. idèò Prælati similes res in feudum dare nequeunt, ex præsentis textu, & aliis supra citatis.**

Magna est circa personas, quæ feudum dare possunt, juris feudistici varietas, & dissonantia, quam sæpius observat, & conciliare conatur Hothomanus de *feud. cap. 6.* Illud certum est, dominum, qui liberam habet bonorum suorum administrationem, posse dare illa in feudum, nisi speciali aliquo jure prohibeatur. Et omissis feudis majoribus, quæ tantum supremi Principes dare possunt, feuda minorâ constituere possunt Episcopi, Abbates, Præpositi, & laici in aliqua dignitate constituti, potest & paterfamilias habens prædium allodialè, hoc est liberum ab omni

9.
De rebus
qua in
feudum
dari pos-
sunt.

10.
Quam
feudum
dare pos-
sunt.

feudo, illud alteri plebejo, aut rustico dare, ex lib. 2. feudor. titul. 3. nisi alienandi facultatem non habeat, ut sunt minores 25. annis sine curatoris auctoritate, quia neque illi aut liberè de suis bonis disponere, vel ea alienare possunt. *ultim. §. is autem, C. de bonis qualib. maris respectu rerum dotialium, ex traditis in cap. ex rescripto, de surrejur. mulier, quæ luxuriosè vivit, l. & mulieri 15. ff. de curat. furios.* alioquin mulier rectè feudum dare potest, ex lib. 2. feudor. titul. 3. §. 2. quia illa donare potest, l. donari, ff. de donat. Jure tamen Longobard desiderabatur auctoritas tutoris, quia apud eos sicut apud Romanos, mulier erat in perpetua tutela, lib. 2. legum Longobard. titul. 10. Hoc tamen feudum à feminis concessum, improprium esse dixit Hothoman. de feudis, cap. 11 sub finem, ex defectu obsequii militaris, quod in eo non datur. Feudum autem sex modis acquiri probat Hothomanus d. disput. de feudis, cap. 15. videlicet donatione, emptione, permutatione, successione, prescriptione, & investitura, quos sigillatim exponit Gibalinus d. lib. 4. cap. 3. art. 7. cum sequent.

II.
Quibus
modis fe-
dum amit-
tatur.

Tandem ut modos, quibus feudum amittatur, agnoscamus, sciendum est, feudum aliquando committi, aliquando amitti. Feudum committitur ob feloniam, id est, perfidiam, veluti ob fugam ad hostes, quod vassallis Comitum Jopenis evenisse refert Willelmus Tyrius lib. 14. belli sacri, cap. 16. ibi: *Hac videntes quidam de fidelibus ejus. relinquentes que ab eo habebant beneficia, meliores partes secuti ad Dominum Regem se contulerunt.* Feudum etiam committitur ob desertionem Domini, vel Principis in acie, & si servitium militare non impletur. Ordericus Vitalis lib. 10. hist. Eccles. ibi: *Certum est, quod quisquis Dominum suum in mortis periculo sponte deserit, aliamque pro aviditate lucri appetit, seu militare servitium, quod ultro pro defensione regni exhibere debet, Regi suo venale facit, eumque propriis spoliare dominis contendit, iudicio rationis, & equitatis ut proditor judicabitur, & hereditariis rebus merito nudatus, extorris effugabitur.* Feudum etiam committitur ob malas consuetudines, id est, novos census indictos. Robertus Montensis in chron. anno Domini 1196. ibi: *Et forsitan ideo predictas munitiones perdidit, quia malas consuetudines ipsi, & eorum antecessores diu ibi tenuerant.* Item committitur feudum, si vassallus dominum cucurbitaverit, id est, si uxoris domini, filie, aut nurus, aut fororis virginis, quæ adhuc in capillo est, pudicitiam attentarit, live re ipsa corruperit, lib. 1. feudorum, titul. 5. §. 1. & lib. 2. titul. 38. & 57. & lib. 3. titul. 2. §. 1. Cucurbitare autem dixerunt feudistæ à barbara voce *corbita*, quod stuprum & infamiam significat, ut probat Gibalinus dicto cap. 3. art. 9. numero 4. Amittitur autem feudum ob delictum vassalli, vel extra: ob delictum, veluti propter necem domini, vulnuse illi illatum, lib. 1. titul. 17. lib. 2. titul. 51. & 57. feudorum: ob oppugnationem castri domini, lib. 2. titul. 57. ob accusationem, seu testimonium capitale, lib. 2. titul. 24. & titul. 33. §. 2. ob celerationem infidiarum, lib. 2. titul. 24. §. 4. & tit. 26. §. 18. & titul. 28. §. 2. ob renunciationem secreti à patrono commissi, lib. 1. feudorum, titul. 17. oppignoratione, vel alienatione feudi sine permisso patroni, lib. 1. tit. 5. §. 2. lib. 2. tit. 24. §. 5. tit. 38. 44. & 48. Extra delictum feudum amittitur mor-

te vassalli sine liberis legitimis, juxta conditionem feudi: item lapsu temporis si feudum temporale sit. Hothomanus de feudis cap. 35. Feudum autem Ecclesiasticum ex constitutione Conradi non committitur in perpetuum ob noxam Episcopi, vel Abbatis, quia ut docetur in cap. si Episcopum 16. q. 6. delictum Prælati non debet nocere Ecclesiæ: sic decreto Frederici I. Halberstadenfis, & Bremensis Episcopi feudis regalibus multati in vita tempus, quod Frederico defuissent in expeditione Italica. Guntherus.

*Quin & Pontifices, Halberstadenfis & ille
Sub quo Brema fuit, tali regalia jura
Amisere notà: persona scilicet ipsa,
Non tamen Ecclesia, neque enim quod Passor
iniquè*

Gesserit, Ecclesia fas est in damna refundi.

Feudi porro commissum, exheredationem vocitavit posterior ætas, quod ademptionis feudi eadem ferè sint causa, quæ exheredationis. Rogerus Hovedenus: *Willelmus Comes de Moreunio exheredatus est de tota terra sua, quam habuit in Anglia. Matthæus Westmonasteriensis eodem anno Christi 1155. Rex Anglorum Henricus exheredavit Gulielmum Peverel causâ beneficii, quod Ranulfo Comiti Cestrensi fuerat propinatum.* Feudo fisco commissio, id intra annum Princeps dimittere debet, ne culpa vassalli Domino feudi fraudi sit, ut in edicto Joannis Regis Anglorum ad annum Christi 1215. quod refert Matthæus Paris. ibi: *Nos autem non tenebimus terras eorum, qui convicti fuerint de feloniam, nisi per annum unum, & unum diem; & tunc reddantur terra Dominis feudorum.* Majora feuda, putà Ducatus, & Comitatus, lege feudorum redeunt ad Principem, deficientibus masculis hæredibus. Hoc jure morte Frederici Mosellanorum Ducis sine hæredibus masculis, Ducatus ad Imperatorem reverterus est anno Christi 1044. Sigebertus, ibi: *Frederico Mosellanorum Duce mortuo, quia mares filios non habebat, quibus Ducatus competere, Gotthelus Dux impetrato ab Imperatore etiam Mosellanorum Ducatu, in Lotharingia penitus principatur.* Tandem quoad modum, ex quo diximus finire feudum morte vassalli, sciendum est, feuda ab initio fuisse temporaria, & precaria, ita ut morte accipientis finirentur, ut probat Altesferra de feudis, cap. 2. per totum; ideoque plerumque in feudis fisci, vel Ecclesiæ lex dicebatur, ut eorum descriptio fieret, ne lapsu temporis interverterentur, & in allodium, seu dominium perpetuum redigerentur. Concilium Meldense sub Carolo Calvo can. 20. ibi: *Quia maxime quod ad Republicam pertinet, aut præreptione in beneficiario jure, aut in allodio absumptum habetur, videtur nobis utile, & necessarium, ut fideles, & strenuos missos ex utroque ordine per singulos Comitatus Regni vestri mittatis, qui omnia diligenter imbrevent, qua tempore avi, ac patris vestri, vel in regio principaliter servitio, vel in vassallorum dominicorum beneficiis fuerunt.* Et lib. 2. capitul. Caroli, cap. 82. *Ut non solum beneficia Episcoporum, vel Abbatum, Abbatissarum, atque Comitum, sive vassallorum nostrorum, sed etiam fisci nostri describantur in breve. Postea tamen à temporibus Ludovici Pii cæperunt feuda esse hereditaria, ut probat Altesferra d. cap. 2. per totum.*

Quibus ita animadversis pro plena feudorum cognitione, eorumque natura, quam docet, li-

Traditur
ratio de-
videndi.

cet breviter, perfringit Innocentius in presenti, apparet vera ratio ipsius decisionis; licet enim in calibus ab Innocentio relatis feudum per alienationem, & mortem vassalli rediret ad dominum, & eo iterum mensa Ecclesie incorporato, videretur dicendum non posse Archiepiscopum, qui juramento promiserat non infeudare res Ecclesie, iterum novum vassallum de feudo illo investire: contrarium tamen decrevit Innocentius ex principio illo vulgari, videlicet, quod alienabiles res semel facta, semper manet alienabilis; quod axioma illustrat Barbosa in axiom. cap. 21. Solorzanus dicto cap. 32. unde licet res Ecclesie inalienabiles sint, ex traditis in cap. nulli 5. de rebus Ecclesie & per consequens in feudum Archiepiscopo dari non possunt, ex supra traditis; tamen ex quo jam in feudum data reperiebantur, alienabiles facta fuerunt; nec ipse Archiepiscopus de novo in feudum dare eas creditur, sed potius antiquum feudum conservare: unde recte docet Innocentius, absque metu perjurii ipsum posse iterum de feudo ipso alium possessorem investire. Facit exemplum pupilli, qui licet novum feudum concedere nequeat sine auctoritate tutoris, antiquum tamen renovare valet, lib. 2. feudorum, titul. 1. §. 1. quia non videtur de novo alienasse, ut ibi docetur: & sicut pupillus sine tutoris auctoritate non potest servum tabernae, aut negotiationi efficaciter proponere, l. verum 9. ff. de institut. tamen si jam prepositus reperitur, efficaciter ipse ex ipsa negotiatione obligatur, l. sed si pupillus 11. ff. eodem titul. Similiter ergo licet Praelatus Ecclesie non possit absque

justa causa, & debita solemnitate rem Ecclesie in feudum concedere, tamen antiquum renovare non prohibetur.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet temporaria alienatio jus rei non muet, tamen feudi concessio non est temporaria alienatio, immo perpetua, ut supra adduxi: unde rem ipsam reddit alienabilem de cetero intra eandem alienationis speciem. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis; nam licet controversum sit, an adhuc post prohibitionem Concilii Lateranensis relatum in dicto cap. prohibemus, juxta illius textus communem interpretationem possit Episcopus decimas infeudatas ante ipsum, iterum laicis in feudum concedere, & verior sententia sit, de illis iterum non posse investire laicum: inter illum tamen casum, & praesentem decisionem magna versatur differentia; nam in prohibitione infeudationis in laicum, ultra prohibitionem Concilii, & alienationem rerum Ecclesie reperitur incapacitas laicorum, quam agnoverunt Ecclesie Patres: unde cum eam post Concilium Episcopi, & similes Praelati tollere non possunt, ideo neque ex novo feudo, nec ex veteri, sed antiquo possunt decimas laicis concedere, noviter eas infeudando, aut per investituram jam infeudata aliis concedendo; quae incapacitas in praesenti textu non datur. Unde licet Archiepiscopus in ejus specie non possit res Ecclesie in feudum concedere, propter juramentum praestitum de ipsis non infeudandis, tamen feudum antiquum iterum concedere valet. Faciunt quae de precariis antiquis instaurandis adduxi in cap. 1. de precariis, n. 7.

13.
Dissoluitur
difficultas.

TITULUS XXI.

De Pignoribus.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Rhemensis.

UT nullus clericus praesumat (b) calicem, vel (c) patenam, aut pallam altaris, vel (d) vestimentum sacerdotale, aut (e) librum tabernario, vel negotiatori, u t cuilibet laico, vel feminae in (f) vadimonium dare: quia tanta est sanctitas sacri ministerii, ut salva altioris mysterii intelligentia etiam per Prophetam (g) Dominus prohibuerit, ne cum sanctis vestimentis Sacerdos procedat ad populum, sed intra sancta illa dimittat, ad eum a colloquio divino rediens. Et cui in tabernas a sacris (h) canonibus ingredi prohibetur sanctificata sacro ministerio, nec ad contingendum immundis, quanto minus in vadimonium exhibere debet; sicut (i) Stephanus sanctus Papa & Martyr ad sanctum Hilarium in suis Decretalibus docuit.

NOTAE.

1. (a) Rhemensis.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1 apud Burchardum verò lib. 3. cap. 104. & Carnotensem p. 2. Decreti, cap. 139. additur cap. 11. Et licet in nullo ex Conciliis Rhemensibus hucusque ex D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

eus reperiantur haec verba, referuntur tamen ab Hincmaro Rhemensis in capitulis anni 852. cap. 11. & ex eo refert Pater Simonius in notis ad capitul. Caroli, & tom. 21. Conciliorum, fol. 508. Sententia etiam hujus textus reperitur in Concilio Rhemensis celebrato anno 639. prout refertur à Corjolano in summa Concil. fol. 315. unde

G g 3

crede